

Faktorer som kan påverka jämställdhets- och likabehandlingsarbetet inom småbarnspedagogiken

Alexandra Lang

Krista Lindberg

Lärdomsprov
Det sociala området 2019
2022

LÄRDOMSPROV	
Arcada	
Utbildningsprogram:	Det sociala området
Identifikationsnummer:	26467 & 24962
Författare:	Alexandra Lang & Krista Lindberg
Arbetets namn:	Faktorer som kan påverka jämställdhets- och likabehandlingsarbetet inom småbarnspedagogiken
Handledare (Arcada):	Eva Edgren & Carina Kiukas
Uppdragsgivare:	Helsingfors stad
<p>Sammandrag:</p> <p>I detta lärdomsprov vill vi ta reda på vilka faktorer som kan påverka jämställdhets- och likabehandlingsarbetet inom småbarnspedagogiken. Arbetet görs för projektet <i>Hållbar småbarnspedagogik</i> och det är ett beställningsarbete av Helsingfors stad. Forskningen kan ge professionella inom småbarnspedagogiken en djupare inblick i hur jämställdhets- och likabehandlingsarbetet kan organiseras för att ge lika möjligheter åt alla barn. För lärdomsprovet har vi granskat tidigare forskning och lagt vikt på forskningar om socioekonomiska skillnader, jämställdhetsarbetet på daghem och en forskning om daghemmens långvariga påverkan på individens utveckling. Frågeställningen som styr vårt arbete är: ”Hurdana faktorer kan påverka jämställdhets- och likabehandlingsarbetet på de svenskspråkiga daghemmen i Helsingfors?” Vår teoretiska referensram bygger på tre perspektiv: ett normkritiskt perspektiv, ett socialpedagogiskt perspektiv och socialkonstruktivism. Det gemensamma för de teorier vi valt att använda i vårt arbete är individens och omgivningens påverkan på varandra. Vi har granskat möjliga påverkande faktorer genom en kvalitativ enkätstudie som alla daghemsföreståndare för de svenskspråkiga daghemmen i Helsingfors fått möjligheten att svara på. Enkäten innehöll fyra öppna frågor och den skickades ut till 17 daghemsföreståndare. Enkäten besvarades av sammanlagt 8 personer. Resultatet visar att det finns faktorer som bidrar både positivt och negativt till jämställdhets- och likabehandlingsarbetet som görs på daghemmen. Respondenterna ansåg att de faktorer som i största utsträckning påverkar arbetet är resursbrist, personalens utbildning och intresse för fortbildning, gruppernas mångfald och gemensamma riktlinjer för personalen. Respondenterna reflekterar över jämställdhets- och likabehandlingsarbetet på väldigt olika nivåer.</p>	
Nyckelord:	Hållbar småbarnspedagogik, socialpedagogik, socialkonstruktivism, normkritiskt perspektiv, Helsingfors stad, jämställdhet och likabehandling.
Sidantal:	45
Språk:	Svenska
Datum för godkännande:	

DEGREE THESIS	
Arcada	
Degree Programme:	Social Services
Identification number:	26467 & 24962
Author:	Alexandra Lang & Krista Lindberg
Title:	
Supervisor (Arcada):	Eva Edgren & Carina Kiukas
Commissioned by:	City of Helsinki
<p>Abstract:</p> <p>In this degree thesis, we want to review factors that may affect gender equality and equal treatment work in early childhood education. The degree thesis is done for the project <i>Hållbar småbarnspedagogik</i> and is commissioned by the City of Helsinki. The research can give professionals in early childhood education a deeper insight into how gender equality and equal treatment work can be organized to provide equal opportunities for all children. For this degree thesis, we have reviewed previous research relevant to our study and placed emphasis on research about socioeconomic differences, gender equality work and the long-term impact that early childhood education has on the individual's development. The question that guides our work is: "Which factors may affect gender equality and equal treatment work in Swedish-speaking day care centres in Helsinki?"</p> <p>Our theoretical frame is based on three perspectives: a norm-critical perspective, a social pedagogy perspective and social constructivism. The common base of the theories that we have chosen to use in our work is the impact the individual and the environment have on each other. We have examined possible influencing factors through a qualitative questionnaire that all the directors of the Swedish-speaking day care centers in Helsinki were given the opportunity to answer. The questionnaire contained four open questions and was sent out to 17 directors of day care. The questionnaire was answered by a total of 8 people.</p> <p>The results show that there are factors that contribute both positively and negatively to the gender equality and equal treatment work that is done in day care centers. The respondents pointed out that the factors that affect the work the most are lack of resources, the education level of the staff and the interest in further training, the diversity of the groups and common guidelines for the staff. The respondents reflect on gender equality and equal treatment work at very different levels.</p>	
Keywords:	Sustainable early childhood education, social pedagogy, social constructivism, norm criticism, the city of Helsinki, gender equality and equality.
Number of pages:	45
Language:	Swedish
Date of acceptance:	

OPINNÄYTE	
Arcada	
Koulutusohjelma:	Sosiaaliala
Tunnistenumero:	26467 & 24962
Tekijä:	Alexandra Lang & Krista Lindberg
Työn nimi:	
Työn ohjaaja (Arcada):	Eva Edgren & Carina Kiukas
Toimeksiantaja:	Helsingin kaupunki
<p>Tiivistelmä:</p> <p>Tässä opinnäytetyössä haluamme selvittää, mitkä tekijät voivat vaikuttaa varhaiskasvatuksen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyöhön. Työ on osa <i>Hållbar småbarnspedagogik</i>-projektia ja se on Helsingin kaupungin tilaustyö. Tutkimus voi antaa varhaiskasvatuksen ammattilaisille syvemmän käsityksen siitä, miten tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyö voidaan järjestää niin, että kaikille lapsille tarjotaan yhtäläiset mahdollisuudet.</p> <p>Opinnäytetyötämme varten olemme tarkastelleet aikaisempia tutkimuksia sosioekonomisista eroista, tasa-arvotyöstä päiväkodeissa sekä varhaiskasvatuksen pitkäkestoisista vaikutuksista yksilön kehitykseen. Opinnäytetyötämme ohjaa kysymys: "Mitkä tekijät voivat vaikuttaa tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyöhön Helsingin ruotsinkielisissä päiväkodeissa?"</p> <p>Teoreettinen viitekehysemme perustuu kolmeen näkökulmaan: normikriittinen näkökulma, sosiaalipedagoginen näkökulma sekä sosiokonstruktivismi. Yhteistä työssämme käyttämillemme teorioille on yksilön ja ympäristön vaikutus toisiinsa.</p> <p>Olemme selvittäneet mahdollisia vaikuttavia tekijöitä kvalitatiivisella kyselytutkimuksella, johon kaikki Helsingin ruotsinkielisten päiväkotien johtajat saivat mahdollisuuden vastata. Kyselylomake sisälsi neljä avointa kysymystä ja se lähetettiin 17. päiväkodin johtajalle. Kyselyyn vastasi yhteensä 8 henkilöä. Tulokset osoittavat, että varhaiskasvatuksen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyöhön vaikuttavia tekijöitä löytyy monia, sekä positiivisia, että negatiivisia. Eniten vaikuttaviksi tekijöiksi vastaajat kokivat resurssipulan, työntekijöiden koulutuksen ja kiinnostuksen jatkokouluttautua, ryhmien moninaisuuden sekä työntekijöiden yhteiset suuntaviivat. Vastauksista käy ilmi, että vastaajat pohtivat tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyötä huomattavan eritasoisesti.</p>	
Avainsanat:	Kestävä varhaiskasvatus, sosiaalipedagogiikka, sosiaalinen konstruktivismi, normikriittinen näkökulma, Helsingin kaupunki, tasa-arvo ja yhdenvertaisuus.
Sivumäärä:	45
Kieli:	Ruotsi
Hyväksymispäivämäärä:	

INNEHÅLL

Förord	7
1 Inledning och arbetslivsrelevans	8
2 Centrala begrepp och styrdokument	9
2.1 Jämlikhet och jämställdhet	9
2.2 Socioekonomisk status	10
2.3 Planen för småbarnspedagogik i Helsingfors	10
3 Tidigare forskning	11
3.1 Helsingfors stads rapporter om områdesvisa skillnader	11
3.2 Jämställdhetsarbetet på daghem	13
3.3 Småbarnspedagogikens långvariga effekter på jämlikhet	14
4 Teoretisk referensram	15
4.1 Normkritiskt perspektiv	15
4.2 Socialkonstruktivism	16
4.3 Socialpedagogiskt perspektiv	16
4.4 Den teoretiska referensramen i koppling till tidigare forskning	18
5 Syfte och frågeställning	18
6 Metod	19
6.1 Enkätstudie	20
6.2 Google Forms	21
6.3 Metod för analys	21
6.4 Etiska aspekter	22
7 Resultat och analys	24
7.1 Målsättningar för jämställdhets- och likabehandlingsarbetet på daghem	25
7.1.1 <i>De professionellas roll som förebilder</i>	25
7.1.2 <i>Motverkandet av könsmönster</i>	25
7.1.3 <i>Barnens delaktighet</i>	26
7.1.4 <i>Likabehandling och nolltolerans för mobbning</i>	26
7.2 Faktorer som påverkar jämställdhets- och likabehandlingsarbetet på daghem	27

7.2.1	<i>Professionellas roll och yrkesetik</i>	28
7.2.2	<i>Gemensamma riktlinjer och arbetssätt</i>	29
7.2.3	<i>Kulturella skillnader</i>	29
7.2.4	<i>Familjernas delaktighet</i>	30
7.2.5	<i>Risker och resursbrist</i>	31
8	Diskussion	31
8.1	Resultatdiskussion.....	31
8.2	Metoddiskussion	34
8.3	Avslutande diskussion	36
	Källor	38
	Bilagor	41

FÖRORD

För oss båda har det från första början varit självklart att vi ämnar bli utexaminerade i relativt rask takt, vilket lett till att valet av att skriva lärdomsprovet med varandra var enkelt och logiskt. Processen har känts meningsfull och givande och innehållit flera känslor av att lyckas, även om vi stött på små hinder längs med vägen. Vi vill tacka våra handledare Carina Kiukas och Eva Edgren som trott på oss och vår process även då vi själv varit osäkra med om vi klarar av att åstadkomma lärdomsprovet i den takt vi önskar och sett till att vi har realistiska mål för vårt arbete, men även saktat oss ner då vi för ivrigt försökt springa vidare med arbetet – tack för påminnelsen om att väl genomtänkt är hälften gjort! Vi vill även tacka alla daghemsföreståndare för de svenskspråkiga daghemmen i Helsingfors – utan er hade vår enkätstudie inte varit möjlig att genomföra.

Vi vill även ge oss själv en klapp på axeln – WE DID IT.

1 INLEDNING OCH ARBETSLIVSRELEVANS

Utbildnings- och kulturministeriet har ett projekt med namnet “*Programmet för utveckling av kvaliteten och jämlikheten inom småbarnspedagogiken*” där ett av målen är att jämställdhets- och likabehandlingsplanerna kommer att göras förpliktande (Utbildnings- och kulturministeriet 2021). Ett av målen i Regeringens jämställdhetsprogram 2020–2023 är att småbarnspedagogiken blir alltmer könsmedveten. Samtidigt konstateras det att deltagandet i småbarnspedagogisk verksamhet minskar skillnader som beror på barns olika bakgrunder, exempelvis socioekonomiska skillnader. Deltagandet i småbarnspedagogisk verksamhet i Finland är ändå på en relativt låg nivå jämfört med de övriga nordiska länderna (Social- och hälsovårdsministeriet 2021). Helsingfors stad vill vara en föregångare för övriga Finland och ett av sätten att vara det är att visa könsmedvetenhet och jämlikhet i den småbarnspedagogiska verksamheten (Helsingfors stad 2019b s. 4, 21).

De socioekonomiska skillnaderna i olika områden i Helsingfors varierar stort (Vilkama et al. 2014) och även detta och dess påverkan på småbarnspedagogisk verksamhet kan vara av intresse att studera mera. I detta lärdomsprov vill vi granska faktorer som kan påverka jämställdhets- och likabehandlingsarbetet inom småbarnspedagogiken. Forskningen kan ge professionella inom småbarnspedagogiken en djupare inblick i hur jämställdhets- och likabehandlingsarbetet kan organiseras för att ge lika möjligheter åt alla barn.

Projektet vårt lärdomsprov skrivs för är *Hållbar småbarnspedagogik* och som beställare för projektet är Helsingfors stad. Temat är jämställdhet och likabehandling inom småbarnspedagogiken och ett av målen för projektet är att ta reda på hur jämställdhets- och likabehandlingsplanerna syns i praktiken på daghemmen. I vårt intresse är att genomföra en enkätstudie för att granska ifall det finns faktorer som påverkar jämställdhets- och likabehandlingsarbetet och om det kan finnas områdesvisa skillnader i dessa faktorer. Vår enkätstudie kommer att besvaras av föreståndarna för de svenskspråkiga daghemmen i Helsingfors.

Med lärdomsprovet önskar vi väcka diskussion och tankar hos professionella inom småbarnspedagogiken. Lärdomsprovet kan även bidra med idéer till fortsatt forskning inom området. Även om jämställdhets- och likabehandlingsarbetet kommit långt finns det fortsättningsvis mycket att göra och det som ser bra ut på papper stämmer kanske inte alltid överens med verkligheten. Det intressanta är att se hur daghemmen ser på jämställdhets- och likabehandlingsarbetet som görs i småbarnspedagogiken. Vilka målsättningar har daghemmen för arbetet och finns det faktorer som påverkar arbetet?

2 CENTRALA BEGREPP OCH STYRDOKUMENT

I detta kapitel presenterar vi centrala begrepp och styrdokument för detta lärdomsprov. Centrala begrepp innefattar jämlikhet och jämställdhet samt socioekonomisk status. Det centrala styrdokumentet för detta arbete är *Planen för småbarnspedagogik i Helsingfors*.

2.1 Jämlikhet och jämställdhet

Jämlikhet och jämställdhet är två begrepp som liknar varandra väldigt mycket. Jämlikhet är ett brett begrepp som syftar på alla människors lika värde, medan jämställdhet specifikt handlar om lika rättigheter oberoende av kön. Jämställdhet betyder att män och kvinnor samt flickor och pojkar ska ha samma möjligheter i livet. Det finns fortfarande inget land i världen som skulle vara helt och hållet jämställt trots att många länder arbetar aktivt med jämställdhetsfrågor (Odenbring 2014 s. 24). I *Lagen om jämställdhet mellan kvinnor och män* (609/1986) finns en skild paragraf för jämställdhet inom utbildning och undervisning. Jämställdheten ska främjas på daghem och skolor med aktning på barnets ålder och mognad.

2.2 Socioekonomisk status

”Socioekonomisk status utgörs av både materiella resurser och förutsättningarna för att skaffa sig materiella resurser. De materiella resurserna utgörs av inkomster, egendom och boendestandard. Förutsättningarna för att skaffa sig dessa är å sin sida utbildning, yrke och ställning i arbetslivet.”

Institutet för hälsa och välfärd 2020

Enligt Institutet för hälsa och välfärd (2020) förekommer ojämlikhet inom de flesta områden av hälsa och välfärd då vi jämför olika socioekonomiska grupper sinsemellan. Skillnaderna kan minskas bland annat genom att påverka alla individers möjligheter till utbildning, arbete, boende och hälsotjänster. Sociala nätverk och erbjudande av service av samma kvalitet åt alla bidrar också till minskandet av ojämlikheter.

Utvecklingen i tidiga barnår påverkar människan på lång sikt, bland annat i skapandet av både kognitiva och icke-kognitiva förmågor. Till exempel inläringen och utvecklingen av sociala kunskaper påverkas av både familjeförhållanden och uppväxtmiljön och kan bidra till människans socioekonomiska framgång (Koupil 2012 s. 277).

2.3 Planen för småbarnspedagogik i Helsingfors

All småbarnspedagogisk verksamhet i Finland har sin grund i *Grunderna för planen för småbarnspedagogik* (Utbildningsstyrelsen 2022), och dessa grunder styrs av *Lagen om småbarnspedagogik* (540/2018). Målet med småbarnspedagogiken är att stödja det helhetsmässiga lärandet, utvecklingen och lärandet hos varje barn i samarbete med vårdnadshavarna. Att främja jämställdhet och likabehandling på daghemmen minimerar riskerna för marginalisering i framtiden. Allt som barnen lär sig inom den småbarnspedagogiska verksamheten hjälper dem att växa upp till delaktiga samhällsmedlemmar. Alla barn ska ha lika möjligheter till småbarnspedagogik oberoende av kön, språk, funktionsvariation, religion eller någon annan orsak. (Utbildningsstyrelsen

2022) Helsingfors stads plan för småbarnspedagogik betonar vikten av att lärmiljöerna på daghemmen ska främja jämställdhet mellan könen genom att sätta stopp på olika könsstereotypa strukturer. Personalen på daghemmen i Helsingfors är skyldiga att ha ett arbetssätt som främjar både jämlikhet och jämställdhet. (Helsingfors stad 2019c)

Helsingfors stad har dessutom som målsättning i sin *Plan för främjande av jämställdhet i Helsingfors stads tjänster och verksamhet 2019–2021* att fostran inom småbarnspedagogiken ska vara genusmedveten. Personalen på daghemmen har redan fått och ska fortsätta få kontinuerlig utbildning om genusmedveten småbarnspedagogik. (Helsingfors stad 2019b)

3 TIDIGARE FORSKNING

I detta kapitel presenteras den tidigare forskning som är relevant för vårt lärdomsprov. Litteratursökningen har gått ut på att läsa avhandlingar på Theseus, leta information och undersökningar på Helsingfors stads hemsidor samt hitta relevant litteratur på Arcadas bibliotek. Dessutom har vissa begrepp och teorier använts som sökord på Google för att hitta beskrivningar och få en ytlig förståelse för terminologin innan en djupdykning i litteraturen.

För att hitta vetenskapliga artiklar med tidigare forskning har vi använt oss av databasen EBSCOhost (Academic Search Complete). Då artiklarna söktes fanns vissa kriterier och dessa var att artiklarna fick vara högst 10 år gamla, att de var tillgängliga i fulltext och att de var faktagranskade. Då sökningen gjordes användes booleska operatörer för att begränsa sökresultaten och sökorden var: kindergarden OR preschool OR early childhood education AND equality OR inequality.

3.1 Helsingfors stads rapporter om områdesvisa skillnader

I Helsingfors stads forskning om områdesvisa socioekonomiska skillnader jämfördes Helsingfors områden sinsemellan mellan åren 2002–2012. I rapporten framkommer att

områdesvisa skillnaderna är tydliga. Det framkommer bland annat betydliga områdesvisa skillnader i andelen barn med annat språk än finska, svenska eller samiska som modersmål. På över hälften av Helsingforsregionens bostadsområden hade under ett av tio barn något annat språk än finska, svenska eller samiska som modersmål, medan på ett tiotal bostadsområden i Helsingfors hade vart tredje barn något annat språk som modersmål (Vilkama et.al. 2014 s. 56). Enligt den senaste informationen är de språkliga skillnaderna mellan barnen i Helsingfors ännu större i dagens läge: på en del områden har redan över 50 % av barnen något främmande språk som modersmål. De flesta av dessa barn pratar ändå antingen finska eller svenska som andra språk (Helsingfors stad 2019a).

Redan mellan 2002–2012 kunde det konstateras att gapet mellan de sämre och bättre ställda i Helsingforsregionen ökat. I rapporten framkommer även att det i Helsingforsregionen finns områden som i slutet av forskningsperioden hamnat i proportionellt ännu sämre ställning än då forskningen påbörjades. Dessa områden kan placeras i östra och nordöstra delar av regionen (Vilkama et.al. 2014). Detta bekräftas även i Helsingfors stads nätpublikation *Alueellinen eriytyminen* (2019a) där det även konstateras att utvecklingen är långsammare på dessa områden än i övriga Helsingfors. De områdesvisa skillnaderna påverkas kraftigt av hurdana boendeformer som är i majoritet på områdena. Även om områdesvisa skillnaderna i Helsingforsregionen är tydliga och i viss mån växande, är skillnaderna i internationell jämförelse rätt måttliga. (Vilkama et.al. 2014)

Vilkama et. al. (2014) använde statusindelning av bostadsområden i Helsingfors (modell från Berlins stads statusindexindelning) för att enklare kunna analysera områdesvisa skillnader och bidragande faktorer till skillnaderna. I denna del av forskningen framkommer det att på sådana områden som kategoriseras i den lägre ändan av statusindexet är bland annat klientskap inom barnskyddet vanligare än på områden högre upp på indexet. Helsingfors områdesvisa skillnader påverkar elev- och barnstrukturen på skolor och daghem (Helsingfors stad 2019a).

3.2 Jämställdhetsarbetet på daghem

I Elena Donis studie från år 2020 undersöktes det hur kontrastereotypa könsförebilder påverkar barns könsuppfattningar. De barn som deltog i undersökningen fick se på en dokumentär som handlade om kvinnor med ”icke-traditionella” yrkesroller, varefter de fick svara på frågor om hur det såg på yrkena kopplat till kön. De yrken som representerades i dokumentären var: byggarbetare, barnskötare/lärare, polis, pilot, lastbilschaufför, astronaut, fotbollsdomare och sjökaptan. Undersökningen gjordes år 2020 men resultatet visar att de flesta barn fortfarande ser på yrken som feminina eller maskulina. De flesta av yrkesrollerna i dokumentären passar bättre för män (enligt barnen), av den orsaken att man måste vara stark för att exempelvis jobba på ett bygge. Eftersom könsstereotyper är något som barn utsätts för redan i en väldigt tidig ålder har daghemmet en viktig roll i att bryta de negativa mönster som är kopplade till dem. Barnen ska inte känna att gammalmodiga stereotyper påverkar deras drömmar och val av yrke i framtiden. Resultatet i denna forskning visar därför än en gång hur viktigt det är att fortsätta jobba med jämställdhet och likabehandling inom dagvården. (Doni 2020)

Folkhälsans projekt *Ett jämställt dagis* från år 2009 hade som syfte att undersöka hur det ser ut på daghemmen ur ett jämställdhetsperspektiv, det vill säga om barnen har likadana möjligheter oberoende av deras kön. Två daghem deltog i projektet, ett i Åboland och ett i Nyland. Personalen på de här två daghemmen fick delta i en jämställdhetsutbildning och fick nya verktyg för att observera och analysera sitt arbete. I projektrapporten från 2012 kom det fram att flickor och pojkar utvecklar egenskaper som skiljer sig från varandra om personalen bemöter dem enligt kön och inte enligt behov. Genom att jobba regelbundet och metodiskt med jämställdhet märkte personalen att barnen fick mera utrymme att vara sig själva samt att de vågade överskrida könsnormer. Barnen fick bättre självkänsla då personalen bekräftade deras personliga egenskaper i stället för att bemöta dem enligt kön. En viktig del av projektet var också att personalen gjorde en genusanalys på de böcker som fanns på daghemmet och gallrade bort de böcker som innehöll stereotypiska könsroller. (Folkhälsan 2012)

3.3 Småbarnspedagogikens långvariga effekter på jämlikhet

I en studie från 2015 konstateras att även om forskning visar på vikten av småbarnspedagogiken i människans möjligheter till jämlikt liv, läggs fokus fortfarande mer på grundskoleperioden och dess påverkan. I forskningen granskas resurserna för småbarnspedagogiken bland annat ur ett ansvarsorienterat jämlikhetsperspektiv, enligt vilket det lönsamma är att sätta pengar och resurser på småbarnspedagogiken i stället för att försöka jämna ut individernas ekonomiska skillnader, eftersom detta ökar alla individers möjligheter på samma vis och samma grunder, oberoende individens ekonomiska ställning. Forskarna hävdar att vuxnas ojämlika inkomster inte är lika viktiga som ojämlikheterna i barnens möjligheter. De länder som bundit sig till Lissabonfördraget (EU:s medlemsstater) har även bundit sig till att sträva efter organisering av socialtjänster just på detta vis: resurser till utbildning, småbarnspedagogik, hälsovård och liknande tjänster, i stället för utjämning av inkomster. (Morabito & Vandenbroeck 2015)

Både i forskning från USA, Europa och utvecklingsländer har resultaten antytt att småbarnspedagogiken har långvariga positiva effekter hos individen och kan stöda i studieframgången. Minskandet av socioekonomiska skillnader genom jämlik småbarnspedagogik påverkar barnets möjligheter senare i livet. De som påverkas mest positivt av jämlik småbarnspedagogik är de barn som kommer från sämre socioekonomiska förhållanden. (Morabito & Vandenbroeck 2015)

Forskarna kommer till slutsatsen att insatserna för jämlikhet inom småbarnspedagogiken inte enbart kan handla om resurser som styrs till småbarnspedagogiken och barnet, utan för jämlikhet krävs även andra tjänster, så som ekonomiskt stöd för familjen. Inom småbarnspedagogiken bör barnen lära sig om värderingar som demokrati, frihet, likvärdighet, solidaritet och gemenskap för att senare själv kunna se sina möjligheter oberoende bakgrund. Studien välkomnar vidare empirisk forskning i vad småbarnspedagogikens insatser medför då det handlar om jämlika möjligheter till liv för barn från olika socioekonomiska bakgrunder. (Morabito & Vandenbroeck 2015)

4 TEORETISK REFERENSRAM

Den teoretiska referensramen för vårt lärdomsprov kommer att presenteras i detta kapitel. De centrala teorierna är normkritiskt perspektiv, socialkonstruktivism och socialpedagogiskt perspektiv.

4.1 Normkritiskt perspektiv

Alla barn är unika och ska få växa upp utan att behöva oroa sig över de normer som finns i samhället. Normer är förväntningar eller oskrivna regler om vad som anses vara normalt, och har ofta sin grund i vad majoriteten av människorna tycker och tänker. Normer är något som konstant förändras och de kan variera beroende på var i världen vi befinner oss. (Salmson et al. 2019 s. 22–23)

Könsnormerna ser annorlunda ut nuförtiden än vad de gjorde för några decennier sedan, men trots att det skett stora förändringar åt det positiva hållet så finns det fortfarande orättvisor mellan könen. Förväntningar på hur flickor och pojkar ska vara formas i olika kulturella och sociala sammanhang, både av vuxna och av andra barn runtomkring. (Odenbring 2014 s. 101)

Det normkritiska perspektivet handlar om att kunna känna igen hur dessa oskrivna regler påverkar ett barns uppväxt och syn på sig själv, och detta kallas också för normkreativitet. Genom normkritiskt tänkande kan de pågående normerna ifrågasättas och detta ger rum för nya större normer att skapas, så att alla barn får chansen att vara precis som de är. Syftet med normkreativitet och normkritiskt tänkande är inte att alla barn plötsligt ska bli likadana, utan det att ingen ska behöva bli illa behandlad för att hen enligt normerna är annorlunda. Det normkritiska tänkandet värdesätter personliga egenskaper hos barnet i stället för att fokusera på exempelvis barnets kön, etnicitet, ålder eller funktionsvariation. Det är dock inte alltid helt oproblematiskt att prata om normer, eftersom risken finns att normerna förstärks om vi synliggör dem för mycket. (Salmson et al. 2019 s. 22–31)

4.2 Socialkonstruktivism

Vygotskys sociokulturella teori bygger på en tanke om att människan i första hand utvecklas i sammanhang med andra, i sociala och kulturella situationer. Barn utvecklas och utvecklar bland annat sina värderingar och sin problemlösningsförmåga utifrån dialogen med kunniga samhällsmedlemmar, alltså ofta de vuxna omkring sig. Barn lär sig genom aktivt aktörskap och sociala situationer. (Vygotsky 1978)

Socialkonstruktivism bygger på en tanke om att barn skapar sitt kunnande utifrån det hen förstår och observerar omkring sig och utifrån sociala processer (Jackson 2010, Saaristo & Jokinen 2005 s. 103). I grund och botten handlar det om hur de uppgifter barnet lär sig genom är organiserade av samhället och vilka mentala och fysiska redskap barnet erbjuds för att kunna behärska uppgifterna (Smidt 2010 s.41–42). Både det barnet är och den kunskap som bildas sker i gemenskap med andra och med de redskap som erbjudits (Saaristo & Jokinen 2005 s. 104, Smidt 2010 s. 41–42). Vygotsky ansåg speciellt att språket är ett viktigt redskap för barnets lärande (Smidt 2010 s. 42). Allt detta betyder att människor från olika sociala sammanhang och grupper kan bilda olika syn på världen och sitt kunnande. Personer från olika livsförhållanden kan alltså ha helt olika sanningar om livet och förstå världen på helt olika sätt. (Jackson 2010)

Inom socialkonstruktivismen talas det om *mediering* – hur vi kan använda oss av kulturella redskap, exempelvis språket, för att förändra tänkandet hos någon. Vi kan till exempel ändra vårt tankesätt efter ett samtal med en vän eller efter att vi sett en film. (Smidt 2010 s. 43–44)

4.3 Socialpedagogiskt perspektiv

Madsen (2006) definierar socialpedagogik som ett sätt att förebygga och lösa både sociala och pedagogiska problem, så att varje människa i samhället ska kunna känna sig inkluderad. Att höra till någon slags gemenskap är något som alla människor strävar efter, eftersom det skapar trygghet. Det som kallas för inklusionsprocess börjar redan i

barndomen, och olika institutioner så som till exempel småbarnspedagogiken har en viktig roll i att kunna ge barnen en meningsfull vardag och lära barnen viktiga kompetenser som behövs för att de i framtiden ska kunna bli aktiva deltagare i samhället. Det socialpedagogiska perspektivet betonar hur viktigt det är att kunna se alla människors individuella styrkor och olikheter som en resurs. Socialpedagogiken fokuserar på det som är möjligt i stället för att lägga fokus på det som känns svårt eller avvikande. (Madsen s. 65, 173–175, 203)

All pedagogik strävar till att lära människan något nytt och särskilt socialpedagogiken handlar om att möjliggöra någon sorts förändring hos människan själv eller i dennes liv. Målet med förändringsarbetet är att förbättra livskvaliteten för människan och socialpedagogiken ska erbjuda verktyg för att människan själv ska kunna se att förändringen är mot det bättre och enligt hens villkor. Människan själv ska erbjudas verktyg till att kunna förbättra sitt eget liv. Genom socialpedagogiken strävar vi efter att göra samhället mer rättvist, jämlikt, solidariskt och mänskligt, både på individuell plan och genom samhälleligt förändringsarbete. (Nivala & Ryyänen 2019 s. 29–30)

Kunskap, metoder och värderingar bildar tillsammans en helhet inom socialpedagogiken. Med hjälp av kunskap får den professionella en orsak till att det sociala arbetet görs. Olika teorier kopplade till denna kunskap hjälper den professionella att reflektera över sitt arbete så att det kan utvecklas. (Madsen 2006 s. 53–55) Då det kommer till jämställdhets- och likabehandlingsfrågor har det visat sig att de instanser och professionella som påstår att de inte har något problem med dessa ofta är de som är mest i behov av att utveckla sitt arbete, eftersom de själva inte ser problematiken (Folkhälsan 2019), vilket tydligt bekräftar Madsens (2006) tankar om att kunskap ökar reflektionsförmågan hos den professionella.

4.4 Den teoretiska referensramen i koppling till tidigare forskning

Det kan konstateras att de socioekonomiska områdesskillnaderna i Helsingfors är tydliga (Vilkama et al. 2014, Helsingfors stad 2019a). Enligt Vygotsky (1978) påverkas barnets utveckling av dess omgivning och olika sociala grupper kan bilda olika uppfattningar om världen. I tidigare forskning konstateras det att vi redan som barn påverkas av alla normer vi växer upp med och småbarnspedagogiken har en kritisk roll i att minska stereotypiska mönster i barnens uppväxtmiljö (Folkhälsan 2012).

Eftersom barnets utveckling även kan påverkas negativt av barnets sociala förutsättningar siktar jämställdhets- och likabehandlingsarbetet inom småbarnspedagogiken till att alla barn ska ha samma förutsättningar till utveckling och inläring (Helsingfors stad 2019c). Forskning tyder på att det fortfarande läggs stor vikt på grundskoleålderns påverkan på barnens utveckling, även om det finns bevis på att småbarnspedagogiken och de värderingar barnen lärs i den åldern också påverkar barnets utveckling och möjligheter i det långa loppet (Morabito & Vandenbroeck 2015).

Genom jämställdhets- och likabehandlingsarbetet inom småbarnspedagogiken strävar Helsingfors stad efter att barnen växer till delaktiga samhällsmedborgare och alla barn ska ha lika möjligheter till att ta åt sig de verktyg som småbarnspedagogiken erbjuder (Helsingfors stad 2019c). Språket är enligt Vygotsky (1978) ett viktigt verktyg för vår förståelse av vår omgivning. Genom att se till att alla inom småbarnspedagogiken använder samma terminologi kan vi påverka barnens tankesätt och genom rätt sorts terminologi kan professionella stärka barnens resurser i att förstå och behärska sig själv och sin omgivning samt se sina möjligheter i samhället oberoende utgångsläge (Salmson et al. 2019 s. 22–31).

5 SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNING

Syftet med forskningen är att ta reda på om det finns faktorer som påverkar jämställdhets- och likabehandlingsarbetet inom småbarnspedagogiken på de svenskspråkiga

daghemmen i Helsingfors. Vi är även intresserade av att ta reda på om jämställdhets- och likabehandlingsarbetet som görs på de svenskspråkiga daghemmen är likadant i hela huvudstaden. Eftersom forskning visar på socioekonomiska skillnader i Helsingfors är det viktigt att småbarnspedagogiken bidrar till likadana möjligheter för alla barn.

Vi avgränsar forskningen till de svenskspråkiga daghemmen för att materialet inte ska bli för brett och den väsentliga frågan som utgör botten för forskningen är: *Hurdana faktorer kan påverka jämställdhets- och likabehandlingsarbetet på de svenskspråkiga daghemmen i Helsingfors?*

6 METOD

I detta kapitel presenterar vi vårt metodval samt etiska aspekter gällande lärdomsprovet. Vi har valt att använda oss av en kvalitativ enkätstudie för vårt lärdomsprov.

Kvalitativ forskning bygger på att deltagaren i studien får uttrycka sig möjligast fritt och forskaren försöker styra och påverka tillfället så lite som möjligt. I ett idealläge har forskaren inga förutfattade meningar eller förväntningar inför resultaten. Om forskaren skapat en uppfattning om resultaten på förhand kan detta påverka tolkningen av resultaten negativt och minska objektiviteten i forskningsresultaten. (Jacobsen 2012 s. 62–63)

Jacobsen et al. (2012) listar upp ett antal kriterier för urval av personer och situationer för kvalitativ studie och påpekar att kriterierna för valda enheter är en viktig del av forskningsarbetet. Det viktigaste kriteriet för vår undersökning är att valet av deltagare avgränsas så att de kan bidra med så mycket värdefull information som möjligt. Genom att avgränsa deltagare för studien till daghemsföreståndare på de svenskspråkiga daghemmen i Helsingfors anser vi att vi får fram det mest väsentliga för vår undersökning. Vi anser att daghemsföreståndarna har goda resurser till att bidra med information om faktorer som kan påverka jämställdhets- och likabehandlingsarbetet på daghemmen.

6.1 Enkätstudie

Datainsamlingsmetoden för detta lärdomsprov är en kvalitativ enkät. En enkät är ett frågeformulär som kan skickas ut till respondenterna i pappersform, via e-post eller som en länk till en webbenkät. En webbenkät är ett smidigt alternativ då svaren ofta sammanställs automatiskt, men innan resultatet kan analyseras måste personerna som genomför forskningen komma överens i vilken form de vill ha resultatet. Detta är dock mer relevant då enkäten är kvantitativ. Risken med webbenkäter är att det kan ske stora bortfall i svaren som i sin tur påverkar resultatets trovärdighet. En annan nackdel med enkäter är att det kan uppstå missförstånd om respondenten till exempel inte förstår frågan. Men i det stora hela anser vi att en webbenkät är det smidigaste alternativet för just denna forskning. En enkät är också ett bra alternativ eftersom den minimerar risken att växelverkan mellan forskare och respondent påverkar svaren, då frågorna inte ställs ansikte mot ansikte. (Patel & Davidson 2019 s. 94–95)

För att enkäten ska ge så mycket detaljerad information som möjligt har vi valt att använda sig av en så kallad kvalitativ enkät med fokus på öppna frågor. Öppna frågor ger som sagt respondenten en chans att svara på ett djupare plan, i stället för att måsta välja mellan färdigt skrivna svarsalternativ (Jacobsen 2012 s. 265). För att minimera bortfallet av deltagare är enkäten kortfattad med fyra frågor, med tillägg av en femte fråga där vi undrar om respondenten ännu vill tillägga något. Även om webbenkäter har risken för stort bortfall anser vi att en webbenkät i dessa tider är det mest lockande alternativet för deltagare. Enligt Jacobsen (2012 s. 233) och Johannessen et al. (2019 s. 239) är ett deltagande på över 50 % ett bra resultat för webbenkäter och representerar urvalet väl. I vårt fall skulle det betyda minst 9 respondenter. Jacobsen (2012 s. 205) påpekar att i allmänhet besvaras enkätstudier realistiskt av högst 60–70 % av de enkäten skickats ut till.

I följebrevet ombes deltagarna kontakta oss vid eventuella frågor. På detta vis minimeras chanserna för missförstånd. Deltagarna meddelas i följebrevet att deltagandet är frivilligt.

Länken till enkäten skickas ut till de 17 svenskspråkiga daghemsföreståndarna 26.1.2022 och kan besvaras fram till 13.2.2022.

6.2 Google Forms

Som verktyg för att göra en enkät använde vi oss av Google Forms. Google Forms är ett konstadsfritt verktyg som kan användas av alla som har ett Googlekonto. Orsakerna till att vi valde just detta verktyg var att det är enkelt att använda och att det är gratis. I Google Forms kan användaren få svar på sina enkätfrågor med hjälp av till exempel flervalsfrågor, korta svar, långa svar, skalor och kryssrutor. För att göra enkäten mer estetisk går det att välja mellan olika färgkombinationer och lägga till bilder och videoklipp. Den insamlade informationen kan importeras och sammanställas in i ett Excel-kalkylark.

Det som måste beaktas då Googles tjänster används är att både de som skapar enkäten måste förstå och följa Googles användarvillkor. Det går dock själv att påverka vilken personlig information Google samlar in och hur den används. (Google 2021)

6.3 Metod för analys

Metoden som används för analys i detta lärdomsprov kallas kvalitativ innehållsanalys. Då öppna frågor analyseras kan det uppstå nya överraskande synpunkter, som vi som forskare kanske inte hade tänkt på från början. Analysen av enkätsvaren påbörjas med tematisering av data, alltså att dela upp svaren i tydliga teman som uppkommit. Att tematisera betyder att man konstaterat att ord, meningar och avsnitt i en text bildar meningsbärande enheter inom texten, i detta fall våra enkätsvar. Tematisering innebär därmed att reducera en viss text till en uppsättning av tematiska enheter. Texten i sin helhet läses upprepade gånger i syfte att hitta de olika teman som kommer fram ur informanternas uttalanden. (Jacobsen 2012 s. 146–147, 265–266)

Efter en tematisering kan svaren kategoriseras. Kategorisering innebär att olika teman grupperas. Detta instrument används för att få fram att olika typer av data (i detta fall enkätsvar) antingen liknar varandra eller skiljer sig från varandra. Det finns flera syften med kategoriseringen. Kategorisering handlar om att förenkla komplicerad och omfattande data. De olika teman som uppkommit samlas in i ett fåtal kategorier för att ge en tydligare bild av helheten. Ibland kan kategorierna bestämmas på förhand, i andra fall är det bättre för resultatet att kategorierna bildas först efter insamlingen av materialet. I detta lärdomsprov är kategorierna inte klara på förhand, utan kategoriseringen sker i sin helhet efter att vi samlat in enkätsvaren. (Jacobsen 2012 s. 146–147)

Då svaren tematiserats och kategoriserats kan de tolkas och sedan sammankopplas till den teoretiska referensramen. Vad har forskningen medfört och hur kan resultaten jämföras med teorierna som lagt grunden till forskningen? Kvalitativ bearbetning är en tidskrävande process, men det ger en mycket djupare kunskap om ämnet. Medan materialet bearbetas kan forskarna föra en slags dagbok och omedelbart skriva ner tankar som uppkommer, så att inget riskerar att glömmas bort. Slutprodukten av den kvalitativa bearbetningen blir då en slags blandning av citat från respondenterna och forskarnas egna anteckningar och kommentarer, som sedan i det färdiga arbetet omformuleras till en mer tillgänglig text för läsaren. (Patel & Davidson 2019 s. 150–155)

6.4 Etiska aspekter

Då en enkätstudie görs är det viktigt att beakta ett antal etiska aspekter. För det första måste respondenterna i god tid få information om syftet med forskningen och forskarna ska kunna garantera att informationen har förståtts. Att besvara på enkäten ska bygga på frivillighet, trots att det på samma gång hör till forskarna att betona och klargöra varför deltagandet skulle vara betydelsefullt. Enkätsvaren kommer att vara anonyma vilket betyder att forskarna inte kan koppla ihop svaren med enskilda personer eller daghem. (Patel & Davidson 2019 s. 95–97, Forskningsetiska delegationen 2019 s. 9) Vi ansöker om forskningstillstånd av Helsingfors stad och Arcada eftersom kvalitativa data kommer

att behandlas. Respondenternas samtycke fås genom ett ”kryss i rutan” då enkäten besvaras.

I detta arbete följer vi god vetenskaplig praxis enligt Arcadas riktlinjer, som bygger på Forskningsetiska delegationens anvisningar. Detta innebär i praktiken kritisk granskning av de egna och varandras källor samt undvikandet av plagiat eller förfalskning av data. Enkätsvaren samlas in online och sparas elektroniskt, men allt material som hör till detta lärdomsprov raderas då arbetet är färdigställt. Inga utomstående har tillgång till materialet. (Arcada 2021, Forskningsetiska delegationen 2019 s. 13)

Då citat används i en text är det viktigt att det görs med måtta och att citaten även speglar arbetets teoretiska referensram (Patel & Davidson 2019 s. 173). Vi använder oss av några citat i resultatkapitlet för att vi anser att de bidrar med viktiga åsikter av respondenterna. Dessa citat är direkt kopierade utan förändringar, men hänvisar inte till enskilda personer eftersom enkäten är anonym.

Validiteten eller trovärdigheten i kvalitativa forskningar gäller egentligen hela forskningsprocessen, inte bara datainsamlingsmetoden. Kvalitativa forskningar måste granskas kritiskt och forskarna måste bedöma om resultatet i forskningen motsvarar syftet. (Patel & Davidson 2019 s. 133–135, Jacobsen 2007 s. 156–157) Då forskningen är kvalitativ och respondenterna själv får delge sina tankar om frågorna som ställs är det viktigt att vara medveten om att respondenterna inte alltid nödvändigtvis besvarar frågorna ärligt. Det är ett faktum som inte kan kringgås – det är alltså viktigt att även granska respondenternas vilja att tala sanning i sina svar. (Jacobsen 2007 s. 161)

För vår forskning är kritisk granskning av källor och informationen från dem det bästa sättet att granska validiteten. För urvalet av enheter för forskningen är det viktigt att fundera om vi valt rätt människor för att besvara enkäten. Det är även viktigt att fundera på informationen de anger i sina svar. I analysfasen är det viktigt att fundera på hur resultatet angetts och ifall eventuella citat återspeglar det sanna resultatet. I analysfasen är det även relevant att granska om sambanden mellan teorierna, tidigare forskningen och

resultaten från forskningen i fråga är reella eller något undersökaren själv konstruerat ihop – är sambandet alltså logiskt. (Jacobsen 2007 s. 159)

Reliabiliteten i kvalitativa forskningar handlar om pålitlighet och om det går att lita på svaren vi fått. Skulle andra forskare kunna komma fram till samma resultat om forskningen gjorts vid en annan tidpunkt? Respondenternas tolkning av frågorna och forskarnas tolkning av svaren kan påverka resultatet, så det är inte en lätt uppgift det är frågan om. (Kvale & Brinkmann 2009 s. 200–201, 263)

Generaliserbarheten, det vill säga den externa validiteten, i kvalitativa forskningar kan ibland ses som ett problem. Orsaken till detta är att det kan ifrågasättas om en liten grupp med människor kan representera andra än sig själva. Dessutom är människan uppbyggd på det sättet att hen omedvetet rensar bort information genom att notera vissa saker och ignorera andra. En kvalitativ studie behöver ändå sällan kunna generaliseras, eftersom målet är att förstå ett visst fenomen på en djupare nivå i stället för att försöka anpassa informationen till en större grupp. (Jacobsen 2007 s. 51, 166–167)

7 RESULTAT OCH ANALYS

Resultatet presenteras genom målsättningarna som respondenterna nämnt för jämställdhets- och likabehandlingsarbetet på daghemmen, och genom faktorerna respondenterna uppger att påverkar arbetet. Vi har även valt att i vissa fall använda direkta citat från enkätsvaren för att ge en tydlig helhetsbild av resultaten. I samband med resultatbeskrivningen följer även en resultatanalys.

Av de 17 daghemsföreståndarna för de svenskspråkiga daghemmen i Helsingfors besvarade åtta vår enkät. Det framkommer variation i målgrupperna. En del respondenter beskriver barnen i området som en heterogen grupp med flera olika modersmål, kulturella bakgrunder och religioner representerade, medan andra beskriver målgruppen som

relativt homogen – barnen är antingen svensk- eller tvåspråkiga och de flesta tillhör samma religion.

7.1 Målsättningar för jämställdhets- och likabehandlingsarbetet på daghem

Vi bad respondenterna berätta hurdana målsättningar daghemmen har för jämställdhets- och likabehandlingsarbetet och hur dessa målsättningar kan nås. I detta kapitel har vi delat upp målsättningarna och tillvägagångssätten i fyra kategorier och analyserat resultaten utgående från dessa fyra kategorier.

7.1.1 De professionellas roll som förebilder

Flera respondenter nämner vuxna förebilder som en stor del av jämställdhets- och likabehandlingsarbetet. De professionella som jobbar med barn skapar med sitt exempel goda modeller för barnen att ta efter och de som nämner vuxnas roll som förebilder är också väldigt medvetna om ansvaret som de professionella inom småbarnspedagogiken har.

Respondenterna nämner att vuxnas exempel påverkar barnens utveckling samt hur de ser sig själv och sin omgivning, vilket även bekräftar Vygotskys (1978) teori. Enligt Vygotsky formas dessutom även barnets värderingar i samverkan med andra, mer kunniga individer, vilket också syns i respondenternas svar.

7.1.2 Motverkandet av könsmonster

De flesta respondenter nämner en jämställdhetsplan som daghemmen ska följa i sitt arbete. Planen och åtgärderna syns i vardagen på olika sätt. Även om motverkandet av könsmonster nämns är det ändå inte många respondenter som tar upp det.

”På daghemmet anser vi att det är viktigt att ta ansvar för att motverka könsmonster som begränsar barnens utveckling, val och lärande.”

En av respondenterna delger att daghemmet strävar till att motverka gammalmodiga könsmonster, eftersom det begränsar barnens identitetsutveckling. Även Donis forskning (2020) bekräftar detta, och likaså betonar teorin om normkritiskt perspektiv vikten av att motverka bland annat tydliga könsmonster. Både Donis forskning (2020) och Folkhälsans empiriska undersökning (2009) om jämställdhetsarbete och stereotypiska könsmonster på daghem påvisar att det fortfarande finns behov av utveckling inom området. Trots detta var det väldigt få respondenter som över huvud taget nämnde likabehandling med fokus på kön eller att daghemmet aktivt arbetar med att motverka könsmonster.

7.1.3 Barnens delaktighet

Respondenter nämner delaktighet som ett viktigt mål för arbetet och nämner vikten av att barnen får bli hörda och sedda och att varje barn ska ses som en individ. En respondent öppnar även upp orsaker till att delaktighet är en så viktig del av småbarnspedagogiken. Genom delaktighet utvecklar barnen förståelse för gemenskapen, rättigheter, ansvar och konsekvenser av val.

Som Madsen (2006) konstaterar är det viktigt för människan att känna tillhörighet till någon slags gemenskap eftersom det skapar trygghet. Inklusionsprocessen inleds redan i barndomen och småbarnspedagogikens roll i denna process är viktig. Genom delaktighet och gemenskap utvecklar barnet sin kunskap både om sig själv och sin omgivning (Saaristo & Jokinen 2005 s. 104, Smidt 2010 s. 41–42).

7.1.4 Likabehandling och nolltolerans för mobbning

”Det att alla är lika värda betyder inte att alla är likadana.”

Daghemmen motarbetar mobbning och satsar på likabehandling. En respondent uppger att de professionella genom sina handlingar ska få likabehandlingsarbetet att bli en naturlig och självklar del av barnens vardag.

Samtliga respondenter berättar att det förekommer jämställdhets- och likabehandlingsarbete på daghemmen som de är föreståndare för. En del beskriver ändå arbetet mycket bredare än andra, och det hade varit intressant att se hur de övriga daghemsföreståndarna (uteblivna respondenter) förhåller sig till frågan.

Genom ett normkritiskt arbetssätt kan de professionella fokusera på barnets egenskaper och styrkor på ett mer individuellt plan (Salmson et al. 2019 s. 22–31). Madsens (2006 s. 65) socialpedagogiska perspektiv betonar hur viktigt det är att kunna se alla människors individuella styrkor och olikheter som en resurs. Genom att behandla barnen som likvärdiga kan de professionella bidra till ökad känsla av tillhörighet och minska risken för mobbing. Även i *Grunderna för planen för småbarnspedagogik* betonas alla barnens lika möjligheter till småbarnspedagogik (Utbildningsstyrelsen 2022) och i Folkhälsans rapport (2012) framkommer det att barnen fick mer utrymme att vara sig själv då personalen medvetet motarbetade tydliga könsnormer.

7.2 Faktorer som påverkar jämställdhets- och likabehandlingsarbetet på daghem

Vi frågade respondenterna vilka faktorer de anser att kan påverka jämställdhets- och likabehandlingsarbetet inom småbarnspedagogiken. Som följdfråga bad vi respondenterna specificera vilka av dessa faktorer som påverkar jämställdhets- och likabehandlingsarbetet på det/de daghem de själv är föreståndare för. Vi bad dem dela med sig både utmaningar och faktorer med positiv påverkan. I detta kapitel har vi delat upp faktorerna i fem olika kategorier.

7.2.1 Professionellas roll och yrkesetik

De allra flesta respondenter betonar de professionellas egen roll i jämställdhets- och likabehandlingsarbetet och nämner det på ett eller annat sätt som en betydande faktor för arbetet. En del av respondenterna uppger att det är viktigt med rätt sorts utbildning och ett intresse för att uppdatera sin kunskap genom fortbildning och litteratur även i arbetslivet. I samband med utbildning och kunskap nämner flera av respondenterna även att professionellas egna erfarenheter, attityder och fördomar är en påverkande faktor och konstaterar att okunskap kan vara orsaken till fördomarna.

På samma vis som fördomar kan bidra negativt till jämställdhets- och likabehandlingsarbetet, kan positiva attityder och intresse för att lära sig nytt vara gynnsamt för arbetet. En viktig del i de professionellas roll inom jämställdhets- och likabehandlingsarbetet är att hålla temat vid liv i vardagen.

”[...] att vi har personal från olika kulturer som bidrar positivt till likabehandlingsarbetet.”

Flera av respondenterna nämner det som ett problem att personalen varierar så mycket. De påpekar också att obehörighet kan vara en faktor som påverkar jämställdhets- och likabehandlingsarbetet, vilket också delvis hänger ihop med kategorin ”gemensamma riktlinjer” som följer till näst.

I planen för småbarnspedagogiken i Helsingfors (Helsingfors 2019b) konstateras det att personalen är skyldiga att kontinuerligt utbilda sig inom jämställdhets- och likabehandlingsfrågor. Ett antal respondenter anser att kurser och litteratur är en faktor som påverkar utförandet och utvärderingen av jämställdhets- och likabehandlingsarbetet inom småbarnspedagogiken positivt. I allmänhet upplevde de flesta respondenterna att utbildad personal är en väldigt viktig faktor för lyckat jämställdhets- och likabehandlingsarbete på daghemmen, vilket också bekräftas i Folkhälsans studie (2012) där personalen erbjöds utbildning för att få nya verktyg till sitt arbete och till att reflektera

över det egna arbetet. Madsens (2006) teori om att kunskap ökar den professionellas färdigheter i att reflektera över sitt eget arbete stärker betydelsen av behovet av de professionellas kontinuerliga utbildning och utveckling ytterligare.

7.2.2 Gemensamma riktlinjer och arbetssätt

Flera respondenter nämner gemensamma riktlinjer som en grundpelare för jämställdhets- och likabehandlingsarbetet och konstaterar att arbetet förs vidare genom öppen diskussion och genom att ta till tals även svårare situationer och samtalsämnen. Alla professionella har en sorts skyldighet att konstant reflektera över sitt eget och andras arbetssätt och bemötande – både av barn, vårdnadshavare och andra professionella – för att kunna utveckla arbetet.

Det nämns att professionellas egna attityder och tankar ibland kan skilja sig kraftigt från det gemensamma arbetssättet och de gemensamma överenskommelserna, vilket kan orsaka problem för jämställdhets- och likabehandlingsarbetet. Detta kan motarbetas genom gemensamma värdediskussioner med personalen.

”Genom att lyssna och ta varandra i beaktande kan vi dela tankar och få större förståelse för varandras åsikter.”

Enligt Folkhälsan (2012) har vidareutbildning en positiv inverkan på hur jämställdhets- och likabehandlingsarbetet sköts och hur de gemensamma riktlinjerna för arbetet kan diskuteras och utvecklas. Socialpedagogiken lägger tyngd på kunskap, metoder och värderingar som verktyg för arbetet (Madsen 2006 s.53–55). Respondenternas önskan om gemensamma riktlinjer för personalen är förståelig och motiverad.

7.2.3 Kulturella skillnader

Respondenter nämner professionellas mångkulturella bakgrund och erfarenheter som en positiv faktor för jämställdhets- och likabehandlingsarbetet. Utöver det nämner en

respondent att det kan ses som en utmaning att gruppen inte har så stort mångfald – flera olika etniciteter skulle öka barnens förståelse för mångkulturalitet och likabehandling.

I Helsingfors stads rapport (Vilkama et al. 2014) konstateras det att det finns stora områdesvisa skillnader i andelen barn med främmande språk som modersmål. En av respondenterna nämner att hen gärna skulle se grupper med mer mångfald, eftersom barnen då skulle utsättas för flera språk och olika kulturer, vilket skulle stöda likabehandlingsarbetet på daghemmen på ett naturligt sätt i vardagen. Flera respondenter nämner i sin tur det positiva med mångfalden i deras daghemsgrupper och även det positiva med professionella som har mångkulturell bakgrund eller erfarenheter av grupper med mångfald. Enligt socialkonstruktivismen (Vygotsky 1978) lär sig barn bäst i samverkan med människor i sin omgivning, speciellt vuxna, vilket även stöds av respondenternas svar.

7.2.4 Familjernas delaktighet

Inklusion av barnen och vårdnadshavarna anses som en påverkande faktor. Även öppen diskussion med vårdnadshavare värdesätts högt av respondenterna och hjälper undvika missförstånd. Professionellas fördomar och attityder kan ses som hinder för öppen dialog med vårdnadshavare, speciellt om de professionella och vårdnadshavarna inte delar ett gemensamt språk.

Barnens och familjernas socioekonomiska status verkar inte upplevas som en påverkande faktor för jämställdhets- och likabehandlingsarbetet på daghemmen. I koppling till familjerna nämner respondenterna endast att samarbetet mellan daghemmet och hemmen är viktigt och försvåras om det inte finns ett gemensamt språk eller en förståelse för varandras kulturer och bakgrunder mellan parterna. Även Morabito & Vandenbroeck (2015) konstaterar att de vuxnas ojämlika inkomster inte påverkar barnet lika mycket som det att barnen skulle erbjudas ojämlika möjligheter inom småbarnspedagogiken. De socioekonomiska skillnaderna minskas bäst genom jämlik småbarnspedagogik.

7.2.5 Risker och resursbrist

Stress och otydlighet i kommunikationen kan bidra negativt till jämställdhets- och likabehandlingsarbetet och hänger starkt ihop med resursbristen som respondenter också nämner som ett problem. Som tidigare nämnts upplevs obehörig arbetskraft och konstanta byten i personalen som hinder för gediget jämställdhets- och likabehandlingsarbete. Alla obehöriga ses ändå inte som en negativ faktor. Exempelvis nämns obehöriga som jobbat en längre tid som en trygg faktor, eftersom de är medvetna om sitt eget arbetssätt och ofta även bekanta med kutymen på de daghem de jobbar på.

I Morabitos & Vandebroecks (2015) studie konstateras det att klyftan i barnens utveckling minskas bäst genom att lägga resurser till småbarnspedagogiken i stället för att jämna ut ekonomiska skillnader inom barnfamiljer. Många respondenter nämner resursbristen som ett stort problem inom småbarnspedagogiken. Resursbristen kan synas både som personalbrist och som brist i resurser för verksamheten. Resursbristen syns som okunskap i personalen och upplevs påverka kvaliteten av jämställdhets- och likabehandlingsarbetet på daghemmen. Ur ett socialpedagogiskt perspektiv kan resursbristen synas som brist i utvecklingen hos barnen – som det konstaterats har småbarnspedagogiken en stor roll i barnens utveckling (Nivala & Ryyänen 2019, Madsen 2006, Morabito & Vandebroeck 2015).

8 DISKUSSION

I detta kapitel kommer vi att diskutera lärdomsprovets resultat och metod. Vi kommer att reflektera över om vi besvarat vår forskningsfråga och om syftet med arbetet har uppnåtts. Även tankar för fortsatt forskning inom området kommer att presenteras i detta kapitel.

8.1 Resultatdiskussion

Genom vår enkätundersökning har vi kommit fram till att den största faktorn som upplevs påverka jämställdhets- och likabehandlingsarbetet inom småbarnspedagogiken är

personalen själv – erfarenheter, utbildning och fortbildning samt behörig personal nämndes av flera respondenter som något som påverkar arbetet tydligt.

Det vi reagerade på i respondenternas svar var att få respondenter nämnde könsnormer och motverkandet av dessa i sina svar. Är detta ett resultat som tyder på att könsfrågor redan har bearbetats tidigare på daghemmen, eller är det bara något som respondenterna inte tänkte på? Nolltolerans till diskriminering på grund av kön nämns, men inte exempelvis något om att göra miljön mer genusmedveten. Enligt Helsingfors stads *Plan för främjande av jämställdhet i Helsingfors stads tjänster och verksamhet 2019–2021* (Helsingfors stad 2019b) ska småbarnspedagogiken redan vara genusmedveten. Handlar frånvaron av svar gällande genus om att daghemmen redan upplever sig arbeta tillräckligt genusmedvetet eller om hur enkätfrågorna formulerades? Vi kunde ha ställt mer specifika frågor gällande olika faktorer, men målet med enkäten var ändå att inte ställa ledande frågor, utan ge respondenterna tillräckligt med utrymme för egen reflektion över jämställdhets- och likabehandlingsarbetet. Resultatet överraskade oss ändå, eftersom vi förväntat oss fler svar gällande könsnormer och genus.

Frågeställningen för vår studie ”hurdana faktorer kan påverka jämställdhets- och likabehandlingsarbetet på de svenskspråkiga daghemmen i Helsingfors?” besvarades genom enkäten väldigt mångsidigt. Syftet med forskningen var att ta reda på vilka faktorer som kan påverka jämställdhets- och likabehandlingsarbetet inom småbarnspedagogiken och om det finns olikheter i hur arbetet görs på de olika svenskspråkiga daghemmen i Helsingfors. Det kan konstateras att svaren varierade en del. Innehållsmässigt fanns det mycket likheter mellan svaren, men en del respondenter verkade ha mer färdigheter för reflektion gällande jämställdhets- och likabehandlingsarbetet, medan en del av respondenterna besvarade frågorna väldigt kortfattat, utan desto mer reflektion.

Ett värdefullt resultat är att respondenterna verkar dela en tanke om att ju mer mångfald det finns både bland barnen och bland personalen, desto bättre chanser finns det för lyckat jämställdhets- och likabehandlingsarbete.

Resultatet visar också att det inte bara är viktigt att personalen inom småbarnspedagogiken utbildas kontinuerligt, utan också hur värdefullt det är att barnen har trygga vuxna i sitt liv som kan fungera som rollmodeller. Flera av respondenterna talar om de professionellas roll i barnens liv, om hur viktigt det är att visa gott exempel redan åt barn i ung ålder. Trygga vuxna är betydlig skyddande faktor i barn och ungas liv.

Resursbristen var något som flera respondenter nämnde i sina svar, och det är ett samtalsämne som redan under en längre tid varit på tapeten då det gäller småbarnspedagogik. Resursbristen påverkar kvaliteten av jämställdhets- och likabehandlingsarbetet på daghemmen. Det är svårt att arbeta enligt gemensamma överenskomna riktlinjer då personalen ofta byts ut och ersätts. En respondent nämnde dessutom specifikt problematiken med att enskilda anställda inte tar i beaktande de gemensamma riktlinjerna eftersom de inte förtydligats tillräckligt klart trots att variationen i arbetsteamet är konstant och gemensamma riktlinjerna borde gås igenom med jämna mellanrum.

Socioekonomisk status var något vi förväntade oss nämnas oftare i respondenternas svar. Även om en del respondenter beskrev målgruppen som mångsidig var det ingen som tog upp att barnens familjeförhållanden skulle upplevas påverka jämställdhets- och likabehandlingsarbetet på daghemmen – utöver språkliga hinder. En tolkning är att barnen, trots kulturella mångfalden ändå inte har så stor variation i socioekonomisk status på enskilda daghem. En annan tolkning är att skillnaderna i socioekonomisk status helt enkelt inte upplevs påverka daghemsverksamheten.

Respondenternas svarslängd skilde sig från några väldigt kortfattade svar till några väldigt djupgående svar. Det var intressant att se att vissa av de som valt att svara på enkäten valde att inte gå djupare in på ämnet. I Folkhälsans studie (2019) framkom det att de som påstår att allt är bra och att arbetet inte behöver utvecklas eller reflekteras över ofta även är de som borde utveckla verksamheten mest. Vi kan inte på basis av svarslängd veta om respondenten reflekterat djupgående eller inte, men en tolkning är att en del av

respondenterna anser jämställdhets- och likabehandlingsarbetet vara relativt klart medan andra ser tydligt behov för vidare utveckling.

8.2 Metoddiskussion

I detta kapitel diskuteras valet av metod samt för- och nackdelarna med den. Validiteten, reliabiliteten och generaliserbarheten av resultaten tas även upp i detta kapitel.

Innan enkäten skickades ut till respondenterna, konsulterade vi några professionella inom branschen för att få nya synpunkter och förbättringsförslag till frågeställningarna.

Ungefär en vecka innan enkäten stängdes skickade vi ut en påminnelse åt samtliga föreståndare, vilket lönade sig eftersom vi fick in ett flertal svar efter påminnelsen. Ännu några dagar innan sista svarsdagen skickade vi ut en sista påminnelse som tyvärr inte bar frukt.

Genom enkätundersökningen kunde vi garantera anonymiteten hos respondenterna och sänka tröskeln för ärliga, genomtänkta svar, eftersom vi inte själv kunde påverka respondenterna – något som i ett intervjutillfälle kunde ha varit en negativ faktor för insamling av data (Kvale & Brinkmann 2009 s. 200–201, 263).

Problematiken med webbenkät som är möjligast anonym är att vi inte kan begränsa antalet gånger en person besvarar enkäten, eftersom vi inte samlat in e-postadresser av respondenterna, vilket krävs för att kunna begränsa svarandet. I fall en person skulle besvara enkäten flera gånger eller om enkäten skulle besvaras av någon som inte är i målgruppen för enkäten skulle undersökningens reliabilitet kunna påverkas. Vi har endast delat länken till enkäten till de svenskspråkiga daghemmens föreståndare och i följebrevet förtydligat att föreståndarna är den enda målgruppen för denna enkät.

Med genomtänkt frågeformulering strävade vi efter att respondenterna skulle besvara frågorna med både kortare och längre svar. Svarslängden var ändå ett orosmoment för oss

ända tills vi konkret sett respondenternas svar. I efterhand kan vi konstatera att frågorna kunde besvaras precis som vi önskat. En del respondenter öppnade upp sina tankar mer djupgående än andra, men det handlar eventuellt mer om respondenten själv än om frågeställningarna. Materialet blev ändå relativt heltäckande och gav oss en klar bild på hur jämställdhets- och likabehandlingsarbetet upplevs av daghemsföreståndarna.

Vi är väldigt tacksamma över de svar vi fick på enkäten. Även om vi är nöjda över antalet respondenter kunde svarsprocenten ha varit högre. Den kvalitativa webbenkäten kunde besvaras med låg tröskel, men svarsprocenten blev ändå aningen under 50 %. Realistiskt sett hade vi förväntat oss 10–12 svar, men fick nöja oss med 8 respondenter. För resultatet betyder det att svaren bör tolkas försiktigt (Jacobsen 2012 s. 233). Vi funderar på om antalet respondenter kunde ha ökats genom bättre tidtabell för påminnelserna och om vi eventuellt kunde ha bett chefen för småbarnspedagogik i Helsingfors om hjälp för att få mera synlighet för enkäten. Enkäten innehöll fyra frågor och möjlighet till att tillägga sådant som uteblivit i de egna svaren. Åtta personer besvarade frågorna 1, 2 och 3 och 7 personer besvarade fråga 4 som var en följdfråga till fråga 3.

Enkätstudie, speciellt webbenkät, har den starka sidan, att tröskeln för deltagande är relativt låg, även om risken för bortfall finns (Patel & Davidson 2019 s. 94–95). Det är ändå ett faktum att en enkätstudie med frivilligt deltagande besvaras av den som vill, inte av alla enkäten skickats ut åt. Flera personers synvinkel till frågan uteblir alltså på detta vis. Ett annat alternativ för metod kunde ha varit till exempel en empirisk studie om hur jämställdhets- och likabehandlingsarbetet syns i praktiken i daghemmens vardag. På så vis kunde vi ha observerat arbetet objektivt.

Enkätsvaren sammanställdes till ett Word-dokument för att underlätta vår genomgång av resultaten, kategoriseringen av svaren och analysen av resultatet. Worddokumentet sparades på vår Teamskanal för lärdomsprovet och raderas senast 30.6.2022 eller då lärdomsprovet godkänns.

Vad som kommer till validiteten har vi redan i början av metodkapitlet motiverat vårt val av respondenter och kan i efterhand konstatera att daghemsföreståndarna erbjudit oss svar

av kvalitet. Daghemsföreståndarna vet väl hur arbetet på deras daghem organiseras och flera av svaren vi fick ta del av var reflektiva. Kategoriseringen vi gjort av svaren ger en tydlig helhetsbild över resultatet i enkäten och erbjuder läsaren en möjlighet att själv också koppla teorierna och tidigare forskningen till resultaten.

Då vi konsulterade professionella inom småbarnspedagogiken om enkätfrågorna fick vi höra att de med glädje även ser slutresultatet, eftersom ämnet är viktigt och aktuellt. Det tyder på att intresset för ämnet är stort och stärker även vår tro i att respondenterna besvarat frågorna ärligt – varje respondent gynnas även själv av resultatet i sitt arbete.

Forskningens reliabilitet sjunker om respondenterna råkar missuppfatta frågorna (Kvale & Brinkmann 2009 s. 200–201, 263), vilket är orsaken till att vi försökt formulera frågorna så att de både är lättolkade och lättbesvarade. Vi har granskat svaren objektivt och försökt beskriva dem enligt vår bästa förmåga så uttömmande som möjligt så att läsaren får en heltäckande bild av hur respondenterna förhållit sig till frågorna.

Generaliserbarheten kan problematiseras i kvalitativa enkätstudier, eftersom antalet respondenter är lågt. Målet med kvalitativa studier är ändå inte nödvändigtvis att de ska vara generaliserbara, utan de ska kunna ge oss en djupare förståelse av olika fenomen (Jacobsen 2007 s. 51, 166–167). Även om antalet respondenter även i vår enkätstudie var relativt lågt, kan andra professionella inom småbarnspedagogiken säkerligen ha någon nytta av resultatet som presenteras i detta lärdomsprov. Ettdera kan resultatet ge bekräftelse för det man själv upplevt eller fungera som ett inlärningsmoment för utveckling av det egna jämställdhets- och likabehandlingsarbetet.

8.3 Avslutande diskussion

Under arbetets gång har vi lärt oss mycket mer om jämställdhets- och likabehandlingsarbete och allt vad det innebär. Det är viktigt att det arbetas aktivt med dessa frågor eftersom framtidens medborgare formas inom småbarnspedagogiken. Det

kan konstateras att vissa svar och teman var lättare att koppla ihop med vår teoretiska referensram och tidigare forskning än andra. Mycket beror detta på att en del av respondenterna reflekterat mer djupgående än andra, vilket i sin tur förstås gav oss mer kött på benen för analysen.

Förslag på fortsatt forskning kunde vara studier som görs med andra metoder än enkätstudie. Vi nämnde tidigare att vår studie hade varit intressant också som empirisk studie där vi objektivt kunde ha observerat vardagen på utvalda daghem och granskat jämställdhets- och likabehandlingsarbetet i praktiken. Nu när föreståndarnas egna perspektiv tagits i beaktande och utretts genom vår enkät kunde fortsatt forskning alltså vara en empirisk studie av daghemsmiljön på några daghem i Helsingfors. Om föreståndarnas perspektiv vill utvidgas föreslås även intervjustudie med ettdera föreståndare eller övrig daghemspersonal som intervjuobjekt. Finns det till exempel skillnad på hur socionomer inom småbarnspedagogiken och barnskötare ser på jämställdhets- och likabehandlingsarbetet och hurdan roll har de i daghems vardagen då det kommer till jämställdhets- och likabehandlingsfrågor? Genom vidare forskning med hjälp av intervjuer eller en empirisk studie kunde även validiteten av våra forskningsresultat stärkas (Jacobsen 2007).

Avslutningsvis kan vi konstatera att det finns faktorer som påverkar jämställdhets- och likabehandlingsarbetet inom småbarnspedagogiken i Helsingfors. Skiljer sig jämställdhets- och likabehandlingsarbetet mellan daghemmen? Det går inte att säga rakt, men det vi kan tolka utifrån svaren vi fått är att den reflektiva förmågan gällande jämställdhets- och likabehandlingsarbetet varierar mellan respondenterna. Det finns potential för utveckling av jämställdhets- och likabehandlingsarbetet inom småbarnspedagogiken och vi uppmuntrar alla i branschen att se över sin egen roll som pedagoger samt ägna en tanke åt arbetet som görs gällande dessa frågor.

KÄLLOR

- Arcada. 2021. *God vetenskaplig praxis i studier vid Arcada*. Tillgänglig: https://start.arcada.fi/system/files/media/file/2019-06/god_vetenskaplig_praxis_i_studier_vid_arcada.pdf Hämtad: 27.9.2021.
- Doni, E. 2020. Exposing Preschool Children to Counterstereotypical Professional Role Models Using Audiovisual Means: A Small Study in a Preschool in Greece. *Early Childhood Education Journal*. 49, s. 295–302.
- Folkhälsan. 2012. *Ett jämställt dagis*. Tillgänglig: <https://www.yumpu.com/sv/document/read/38916402/ett-jamstallt-dagis-folkhalsan/15> Hämtad: 27.9.2021.
- Folkhälsan. 2019. *Alla med – på riktigt!* Tillgänglig: https://www.folkhalsan.fi/globalassets/barn/trygg-idrott/fysisk-aktivitet-och-jamlikhet_rattad.pdf Hämtad: 13.12.2021.
- Forskningsetiska delegationen. 2019. *Etiska principer för humanforskning och etikprovning inom humanvetenskaperna i Finland - Forskningsetiska delegationens anvisningar 2019*. Tillgänglig: https://tenk.fi/sites/default/files/2021-01/Etikprovning_inom_humanvetenskaperna_2020.pdf Hämtad: 25.2.2022.
- Google. 2021. *Googles integritetspolicy*. Tillgänglig: <https://policies.google.com/privacy?hl=sv> Hämtad: 7.2.2022.
- Helsingfors stad. 2019a. Helsingin tila ja kehitys 2019. *Alueellinen eriytyminen*. Tillgänglig: https://tilajakehitys.hel.fi/alueellinen_eriytyminen Hämtad: 10.10.2021
- Helsingfors stad. 2019b. *Mot ett jämställt Helsingfors*. Tillgänglig: <https://hel.fi/static/liitteet-2019/Kaupunginkanslia/Tasa-arvo/plan-for-framjande-av-jamstalldhet-helsingfors.pdf> Hämtad: 10.10.2021.
- Helsingfors stad. 2019c. *Planen för småbarnspedagogik i Helsingfors*. Tillgänglig: https://www.hel.fi/static/liitteet-2019/KasKo/vare/Helsinki_Vasu_SE_Sivut.pdf Hämtad: 10.10.2021.
- Jackson, P. 2010. *Web 2.0 Knowledge Technologies and the Enterprise*. Chandos Publishing, Amsterdam.

- Jacobsen, D. I. 2007. *Förståelse, beskrivning och förklaring: Introduktion till samhällsvetenskaplig metod för hälsovård och socialt arbete*. Lund, Studentlitteratur.
- Jacobsen, D. I. 2012. *Förståelse, beskrivning och förklaring: Introduktion till samhällsvetenskaplig metod för hälsovård och socialt arbete*. Lund, Studentlitteratur.
- Johannessen, A., Tufte, P.E. & Christoffersen, L. 2019. *Introduktion till samhällsvetenskaplig metod*. Liber, Stockholm.
- Kvale, S & Brinkmann, S. 2009. *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Studentlitteratur, Lund.
- Koupil, I. 2012. Utvecklingen tidigt i livet – en möjlighet att minska sociala skillnader i hälsa. Rostila, M., Toivanen, S. (red). *Den orättvisa hälsan*. Repro8 AB, Stockholm. s.266–279.
- Lag om jämställdhet mellan kvinnor och män 1986/609.
- Lag om småbarnspedagogik 2018/540.
- Madsen, B. 2006. *Socialpedagogik: Integration och inklusion i det moderna samhället*. Lund, Studentlitteratur.
- Morabito, C. and Vandenbroeck, M. 2015. Equality of Opportunities, Divergent Conceptualisations and their Implications for Early Childhood Care and Education Policies. *Journal of Philosophy of Education*, 49(3), pp. 456–472. doi: 10.1111/1467-9752.12112.
- Nivala, E. & Ryyänen, S. 2019. *Sosiaalipedagogiikka: Kohti inhimillisempää yhteiskuntaa*. Helsinki, Gaudeamus.
- Odenbring, Y. 2014. *Barns könade vardag: Om (o)jämställdhet i förskola, förskoleklass och skola*. Stockholm, Liber.
- Patel, R. & Davidson, B. 2019. *Forskningsmetodikens grunder: Att planera, genomföra och rapportera en undersökning*. Lund, Studentlitteratur.
- Saaristo, K. & Jokinen, K. 2005. *Sociologi*. Werner Söderström Oy. Helsingfors.
- Salmson, K., Ivarsson, J. & Svensson, E. 2019. *Normkreativitet i förskolan: Om normkritik och vägar till likabehandling*. Linköping, Olika förlag.
- Smidt, S. 2010. *Vygotskij och de små och yngre barnens lärande*. Studentlitteratur AB, Lund.

- Social- och hälsovårdsministeriet. 2021. *Regeringens jämställdhetsprogram 2020–2023*. Tillgänglig:
https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162668/STM_2020_36_J.pdf?sequence=1&isAllowed=y Hämtad: 26.9.2021.
- Utbildnings- och kulturministeriet. 2021. *Programmet för utveckling av kvaliteten och jämlikheten inom småbarnspedagogiken*. Tillgänglig:
<https://minedu.fi/sv/programmet-for-utveckling-av-kvaliteten-och-jamlikheten-inom-smabarnspedagogiken> Hämtad: 26.9.2021.
- Utbildningsstyrelsen. 2022. *Grunderna för planen för småbarnspedagogik*. Tillgänglig:
<https://www.oph.fi/sv/utbildning-och-examina/grunderna-planen-smabarnspedagogik> Hämtad: 25.2.2022.
- Vilkama, K., Lönnqvist, H., Väliniemi-Laurson, J., Tuominen, M. 2014. *ERILAISTUVA PÄÄKAUPUNKISEUTU: Sosioekonomiset erot alueittain 2002–2012*. Helsingfors stads faktacentral. Tillgänglig:
https://www.hel.fi/hel2/helsinginseutu/liitteet/PKS_erilaistuva_seutu_tieke.pdf
Hämtad: 9.10.2021.
- Vygotsky, L. 1978. *Mind in Society. The Development of higher psychological processes*. Harvard University Press, Cambridge.

BILAGOR

Bilaga 1. Forskningstillstånd

Helsingfors stad
Sektor för fostran och utbildning
Svenska servicehelheten

Protokollsutdrag

1 (3)

26.1.2022

Direktören för svenska servicehelheten

Alexandra Lång

4 §

Beslut om beviljande av forskningstillstånd HEL 2021-014724

HEL 2021-014724 T 13 02 01

Beslut

Direktören för den svenska servicehelheten har beslutat att bevilja Alexandra Lång och Krista Lindberg forskningstillstånd för forskning "Faktorer som kan påverka jämställdhets- och likabehandlingsarbetet inom små,ped." på de villkor som framgår närmare av motiveringen av beslutet. Beslutet är i kraft till 8/2022.

Beslutsmotivering

Alexandra Lång och Krista Lindberg har ansökt om forskningstillstånd. Syftet med forskningen är att ta reda på om det finns faktorer som påverkar jämställdhets- och likabehandlingsarbetet inom småbarnspedagogiken i Helsingfors och ifall jämställdhets- och likabehandlingsarbetet som görs är likadant i hela huvudstaden. Eftersom forskning visar på socioekonomiska skillnader i Helsingfors är det viktigt att småbarnspedagogiken kan bidra till likadana möjligheter för alla barn.

Forskningsmaterialet samlas in genom en enkät som riktar sig till personal. Det rör sig om en kvalitativ forskning. Undersökningens sampelstorlek är 17 (n=17).

Deltagandet i studien är frivilligt. Deltagare i studien ska ge sitt skriftliga samtycke för att delta i studien. Forskningsmaterialet förvaras under det att forskningen pågår enligt goda forskningsetiska principer och förstörs efter att forskningen har avslutats 31.12.2022.

Forskningsmaterialet innehåller inga identifierbara uppgifter.

Materialinsamlingen genomförs på distans och enligt Helsingfors riktlinjer för coronaepidemin.

Kasvatuksen ja koulutuksen toimialajohtajan päätöksen 3.8.2017 § 57 mukaan kasvatuksen ja koulutuksen toimialalla päätöksen tutkimuslu-

---

Postadress
PB 51300
00099 HELSINGFORS STAD
kasvatusjakoulutus@hei.fi

Besöksadress
Töysägatan 2 D
Helsingfors 51
www.hei.fi/kasvatusjakoulutus

Telefon
+358 9 310 8600
Telefax

FO-nummer
0201256-6

Kontonr
FI2922661800003009
Moms nr
FI02012566

26.1.2022

Direktören för svenska servicehelheten

vasta tekee kunkin palvelukokonaisuuden johtaja omaa palvelukokonaisuuttaan koskevien tutkimusten osalta. Mikäli tutkimus koskee useamman palvelukokonaisuuden toimintaa, tekee päätöksen toimialajohtaja.

På forskningstillståndet tillämpas följande villkor:

Beslutet tillåter insamling av forskningsmaterial 1/2022-8/2022 under daghemmens arbetstid.

Beslutet ger inte rätt att ta del av Helsingfors stads dokument- och registermaterial.

Identifieringsuppgifter om enskilda personer som deltar i undersökningen får inte röjas i forskningsrapporten eller på något annat sätt.

Fostrans- och utbildningssektor deltar inte i genomförandet av undersökningen.

Undersökningen får inte medföra kostnader för fostrans- och utbildningssektor.

Forskningsrapportens elektroniska adress tillställs per e-post fostrans- och utbildningssektor (kasko.tutkimusluvat@hel.fi).

Upplysningar

Jukka Orava, arviointiasiantuntija, telefon: 310 78018
[jukka.orava\(a\)hel.fi](mailto:jukka.orava(a)hel.fi)
, telefon

Bilagor

- 1 Tutkimuslupahakemus 15.12.2021 (Sekretessbelagd, MyndOffL (621/1999) 24.1 § 21 p)
- 2 Tutkimuslupahakemus 15.12.2021, liite, tutkimussuunnitelma (Sekretessbelagd, MyndOffL (621/1999) 24.1 § 21 p)
- 3 Suostumukset_HEL 2021-014724 (Sekretessbelagd, MyndOffL (621/1999) 24.1 § 21 p)

Sökande av ändring

Omprövning, fostrans- och utbildningsnämnden

Utdrag

Utdrag Den sökande Chef för småbarnspedagogiken	Bilagor till utdrag Omprövning, fostrans- och utbildningsnämnden
--	--

Postadress
PB 51300
00099 HELSINGFORS STAD
kasvatusjakoulutus@hel.fi

Besöksadress
Töysägatan 2 D
Helsingfors 51
www.hel.fi/kasvatusjakoulutus

Telefon
+358 9 310 8600
Telefax

FO-nummer
0201256-6

Kontonr
FI2922661800003009
Moms nr
FI02012566

26.1.2022

Direktören för svenska servicehelheten

Protokollsutdraget har sänts till parten 26.1.2022.

Direktören för svenska servicehelheten

Niclas Grönholm
direktör för den svenska ser-
vicehelheten

Postadress
PB 51300
00099 HELSINGFORS STAD
kasvatusjakoulutus@hel.fi

Besöksadress
Töysägatan 2 D
Helsingfors 51
www.hel.fi/kasvatusjakoulutus

Telefon
+358 9 310 8600
Telefax

FO-nummer
0201256-6

Kontonr
FI2922661800003009
Moms nr
FI02012566

Bilaga 2: Enkäten på Google Forms

Vilka faktorer kan påverka jämställdhets- och likabehandlingsarbetet inom småbarnspedagogiken?

Jämställdhets- och likabehandlingsarbetet kan påverka barnens utveckling redan i tidig ålder. Utbildnings- och kulturministeriets projekt "Programmet för utveckling av kvaliteten och jämlikheten inom småbarnspedagogiken" har som ett av sina mål att det ska finnas en jämställdhets- och likabehandlingsplan på varje daghem.

I Planen för småbarnspedagogik i Helsingfors finns även ett skilt stycke om delaktighet, likabehandling och jämställdhet där det bland annat tas upp hur viktigt det är att personalen utvecklar ett arbetssätt som främjar dessa. Med hjälp av denna enkät vill vi ta reda på om det finns faktorer som påverkar jämställdhets- och likabehandlingsarbetet inom småbarnspedagogiken i Helsingfors. Vi är tacksamma för tiden ni tar er för att svara på frågorna i denna enkät.

Med vänliga hälsningar,
Alexandra Lang & Krista Lindberg

Frågorna vi önskar er ta ställning till är:

Jag ger mitt samtycke till att mina enkätsvar används och analyseras i Lang och Lindbergs lärdomsprov. *

Ja

Hur ser målgruppen (barnen) ut på de områden där du är daghemsföreståndare? (Är gruppen heterogen eller homogen? Är många olika kulturer/religioner/modersmål representerade? etc.)

Pitkä vastausteksti

Vilka mål har daghemmet/daghemmen du är föreståndare för satt för jämställdhets- och likabehandlingsarbetet?

Pitkä vastausteksti

Vilka faktorer anser du att kan påverka jämställdhets- och likabehandlingsarbetet inom småbarnspedagogiken?

Pitkä vastausteksti

Följdfråga till tidigare frågan: Vilka av dessa faktorer påverkar jämställdhets- och likabehandlingsarbetet på det/de daghem du är föreståndare för? Utmaningar eller positiv påverkan?

Pitkä vastausteksti

Vill du ännu tillägga något?

Pitkä vastausteksti

Bilaga 3: Följebrev till daghemsföreståndarna

Bästa respondent,

Denna enkät skickas till alla daghemsföreståndare för de svenskspråkiga daghemmen i Helsingfors. Syftet är att undersöka om det finns faktorer som kan påverka jämställdhets- och likabehandlingsarbetet inom småbarnspedagogiken.

Enkäten är en del av vårt, Alexandra Langs och Krista Lindbergs, lärdomsprov inom socionomutbildningen (YH). Lärdomsprovet har titeln ”Faktorer som kan påverka jämställdhets- och likabehandlingsarbetet inom småbarnspedagogiken”. Lärdomsprovet skrivs som en del av Helsingfors stads projekt ”Hållbar småbarnspedagogik”.

Deltagandet i undersökningen är frivilligt, men för att få en ökad förståelse är just era svar viktiga för oss. Ni kan också lämna en del frågor obesvarade, men vi önskar att ni besvarar så mycket ni kan för att resultatet ska vara möjligast fullständigt.

Svaren behandlas anonymt och konfidentiellt. Inga personuppgifter kommer att samlas in eller synas i lärdomsprovet. Endast vi kommer att ta del av svaren. I det slutliga lärdomsprovet presenteras ett samlat resultat utifrån svaren som angivits i enkäten. Vi eventuella frågor får ni gärna kontakta oss.

Vi hoppas att ni svarar på frågeformuläret senast 13.2.2021.

Med vänliga hälsningar,

Alexandra Lang

alexandra.lang@arcada.fi

0400488714

Krista Lindberg

krista.lindberg@arcada.fi

0408358695

Handledare

Carina Kiukas

carina.kiukas@arcada.fi